

SZERKESZTŐSÉG

és

KIADÓ HIVATAL

hová a *dolgozatok*
és *előfizetési pénzek*
küldendők:

Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet”-e támogatásával

Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő.

sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Hol a hiba?

I.

Hogy a világ szekere nem úgy halad, a mint kellene, azt mindenki láthatja. Hogy a keresztyén vallás isteni igazságai nem tudnak győzedelmeskedni e világ hiábavalóságai telett: azt szomoruan tapasztalhatjuk minden nap. Krisztus evangéliuma szeretetet, békességet hozott e földre; itt pedig örökös perpatvar, egyenetlenség között foly az élet. Krisztus maga példát adott, hogy miképpen tiszteljük Istenünket, hogy bánjunk embertársainkkal, miképpen teljesítjük kötelességeinket: s ime, a felséges példa mintha nem is volna, annyira a maguk akarata, okossága szerint cselekednek az emberek. Csak egyetlen napnak a bűn lajstroma sem férne el a «Vasárnap» hasábjain, ha azokat le akarnók írni. Ugyan mi a napok között különbséget nem teszünk, mert azt tartjuk, hogy mindennap az Istené. Egyiket, mint a másikat az ő dicsőségére kell fordítani: a munkás napot munkával, az ünnepnapot imádsággal. Így rendelte ezt a jó Isten!

Mégis szomorúság fogja el a lelkünket, ha látjuk, hogy míg a munkás napokon csak megy a munka, de már vasárnap nem száll fel a hálaadó fohász a jó Istenhez, a jól elvégzett munkáért. Mondom, hogy hétköznap is sok gonosz és vétke cselekedet történik, de már vasárnap, hogy mennyi történik, azt nehéz volna elésorolni. Nem kell ezért városra menni, hol a napszámos, iparos embernek alig van más menedéke, pihenő helye, mint a korcsma: mert így van ez, legtöbb helyt, falun is. A heti munka fáradalmait nem a templomban pihenik ki, hanem mulató helyeken, korcsmákban, nem is említve azoknak nagy szá-

mát a kik vasárnap is úgy dolgoznak, mint hétköznap. Nos, a vasárnapnak, s az ünnepnapoknak ilyen módon való eltöltése mit eredményez? Talán a földi javakban való gyarapodást? Nem. Szegénységet, mert meg van írva, a pazarló koldusbotra jut. Talán kegyességet, isteni félelmet? Nem, hanem az erkölcsök meglazulását, veszekedést, verekedést, gyilkosságot. Talán hitben, szeretetben gazdag és virágzó egyházi életet. Oh, nem, hanem vallástalanságot, az egyházi és a társadalmi rendnek a megvetését.

Miért van ez így? Hol itt a hiba? Sokszor elgondolkozom ezek felett a kérdések felett és csak oda jutok ki, hogy a vallásos életnek, a jó erkölcsöknek, a békességnek, a társadalmi jó rendnek alig van más öre, mint az egyház és abban a papság. No, hát kérdelem, csak az egyháznak, a papságnak érdeke az, hogy az emberek becsületesekek legyenek, hogy a vagyon és személyi biztonság meg ne háborittassék, hogy a jó erkölcsök terjedjenek? Világért sem. Ez minden embernek közös érdeke. És első sorban kell, hogy érdeke legyen az államnak, mert minden ország talpköve és támasza a tiszta erkölcs.

És mit tesz az állam? Nyújt-e elég erős, segédkezet az egyházaknak, hogy az emberiség közboldogságát munkáló, nemes céljukat elég hiven szolgálják? Nem nyújt. És éppen itt van a hiba. Az ipari munkaszünet vasárnapokon, már tíz éve, hogy kimondatott. De a mezőgazdasági munka vasárnap is úgy foly, mint hétköznap. Nincs senki, a papon kívül, a ki ezért az embereket csak meg is szólítsa. Az állam, hogy minél több pénzhez jusson, a legkisebb faluban is 3-4-5 korcsmát engedélyez. De, nincs senki, a ki ezekre felügyeljen, hogy meddig vannak nyitva.

A szeretet nevében törvényt hoz, mely a gyilkosokat felmenti a büntetés alól, mire a romlott népség még inkább vérszemet kap a gonoszságra stb.

Itt a hiba. Mig ezeket nem orvosoljuk: addig a keresztyénség nem győzedelmeskedik e világban, legyenek, bár a legbuzgóbb apostolai. Mi a sok hiba közül első sorban azt sürgetjük, hogy a mezőgazdasági munkát vasárnap tiltsák meg; másodsorban, hogy a korcsmákat vasárnapokon zárják be. Ezáltal sok minden bajnak elejét veszi az ország, s az egyházaknak is nemes munkájukban erős segédkezet nyújt.

Vajda Ferencz.

Beszélgetés.

II.

Both uram folytatja ezafelől. A dolog másik oldalára tér és megmondja, hogy az emberek azért vélekednek balul a bibliáról, mert azt nem ismerik. Ezzel a szeg fejére ütött, mert kisül, hogy saját édes öcsese sem ismeri. Nem konfirmáltál? Both uram indítványa: jerünk a tiszteletes úrhoz. Örömet. A tiszteletes úr tanítása a bibliáról. Az evangéliumok keletkezése.

Aztán azt se gondold, hogy a mit olvas a pap a bibliából az mese . . . vagy nem volna igaz, vagy a mi tanítást tart, azt mindenki tudja. *Tudni kéne mindenkinek* — de gondolom nagyon kevesen tudjuk, mert nem tartjuk meg. Kérd csak meg egyszer sógorodat, hogy nem egy olyan tanítást, a milyent a pap tart, hanem csak egy olyan formát próbáljon neked tartani, azt fogja felelni, minek? Hiszen tudod te, hogy mikép élj és cselekedj. Vagyis még szóval meghazudtolja maga magát. A bibliában levő állítólagos mesékről pe-

dig egy alkalommal -- emlékezem -- azt mondta a papunk: igaz, hogy a bibliában levők felett minden ember ítéletet mond — s azt gondolja, hogy neki azt szabad tennie, minthogy egyházunk azt tanítja, hogy a bibliát olvasni kell mindenkinek — de, hogy csak távolról is helyes ítéletet birjon felette mondani oly roppant tanulás kell hozzá, hogy alig elég egy élet azt mind elvégezni. És anynyiban igazat is adok neki, hogy már csak az én felfogásom szerint is — te is tudsz annyit — mivel a biblia több könyvből áll és azokat különböző időkben más-más emberek irták — mindenik megértéséhez külön-külön tanulás kell.

— Mit tudok én? Hogy a biblia különböző könyvekből áll és mindeniket más-más ember irta? Ne tréfáljon bátyám. Sohasem hallottam én ilyet. Hogy a biblia különböző könyvekből állana? Nem illik kedtől, hogy így csufolódjék velem. Álomban látni is igen sok volna.

— Hát öcsém nem konfirmálódta-e te? Én nem azóta, hogy ez a mostani pap itt van? Lásd én a volt pap idején jártam fel és már akkor is úgy tanították a mi templomainkban mindenütt, hogy a *bibliának két része* van, u. m. *az ó szövetség* — vagy régi szövetség — ebben megvan írva a mit az Isten Mózes által és a próféták által jelentett ki nekünk — 2-ik *az új szövetség*, a melyben megvan írva, a mit *Jézus* által jelentett ki. A Jézus élete, tanításai stb. Lehetetlen, hogy ennyit ne tanultál volna . . .

— Soha! soha! . . .

Ha ezt mondd, kedves öcsém — nem csudálkozom, hogy sógorod rossz tanácsát megfogadtad. Tudod legkönnyebb tévútra vinni a tudatlan embert. Mihelyt az ember a maga belátásából megérti, hogy őtet rosszra tanítják, azonnal hiába

TÁRCZA.

Ti csak szeressetek.

Ne bántsatok ti soha senkit
Ne üssetek senkin sebet,
Még ha titeket bánthanának
Ti még akkor is türiétek.
A bosszúnak pokoli lángja
Sohse' égesse kebleteket,
Ti csak mindig szeressetek!

Sem kincsét, sem a boldogságát
Ne kívánjátok senkinek,
Még akkor sem, ha mindezekből
Néktek nem volna semmittek,
Ha könny hull is szemetekből
S ezetek panaszos kenyeret,
Ti csak mindig szeressetek.

Utatok bár igen nehéz lesz,
Rög, tövis vérzi lábatok,

Lehet, hogy minden nyomotoknál
Elhagy egy-egy szép álmatok.
Itt kigunyolnak, ott megtépnek
Gonosz, szívtelen emberek . . .
Ti csak mindig szeressetek!

Ne bántsatok ti soha senkit
S ha sebet ütnek rajtatok
Panasz nélkül kötözzétek be
S ezután megbocsássatok.
Lehet a földi világ előtt
Együgyü lesz a nevetek . . .
Ti csak mindig szeressetek!!

(Érkávás.)

G. Diószeghy Mór.

A vén harangozó.

(Rajz)

Senki ne mondja nekem, hogy a harangozás nem zenei művészet. Meggyőzött erről az öreg Németi bácsi, ki a szücs mesterséget is felhagyta, hogy harangozói hivatalának annál jobban megfelelhessen. Meg is nyeri jutalmát; mig az

való minden ámitás. De a ki nem tudja kiválasztani, mi a való, mi a hazugság, mi az az ember javára való, mi vesztére - akármit elhisz akárkinek, - - annál inkább régi ismerősének.

— Tudod mit mondok? Én így sem tudnálak megtanítani, mert a mit tudok is, nem tudom úgy előadni, hogy abból megtanulhasd, de nem is tudok annyit, hogy - miből tanítani, - - menjünk fel a tiszteletes úrhoz és kérjük meg, hogy tartson nekünk a bibliáról egy tanítást és mondja el nekünk azt a mit nekünk szükséges tudni róla. Bizonyosan szívesen megteszi.

— Örömet beleegyezem!

Felmentek mind a ketten a paphoz és kérsükre a következő tanítást tartotta:

Régi kérdés tárgya, hogy a mi a bibliában meg van írva - mind épen úgy történt-e, a mint ott meg van írva vagy nem? Hinnünk kell-e mindent az utolsó szóig, betűig vagy van benne olyan is a mit nem szükség hinni, vagy nem lehet ninni? És ha nem hisszük elkárhozunk-e vagy nem! És ha volna ilyen, - mely részek azok? Ki válogatja ki? Jól tették, hogy hozzám fordultak, szívesen adok felvilágosítást. Azokról a miket tanultam és magam is a tanulások után eszeltem.

Azonban, minthogy az egész bibliáról egyhúzámban tanítani igen hosszas volna - csak az új szövetségi irások felett tartok tanítást és azok közül is csak az evangéliumok felett, minthogy ez a rész a többinek mintegy alapja.

Emlékezik minden ember, hogy a midőn a tanítás alapjait felveszem egyszer a *Máté*, máskor a *Márk*, vagy a *Lukács*, vagy a *János* evangéliumából olvasok - tehát oly könyv, a mit *evangéliumnak* neveznek négy van, minthogy pedig az evangéliumok a Jézus élete történeteit és

enyedi nagy harang szól, emlegetni fogják nevét; még unokáinak is büszkeségére lesz tudománya.

A szomszéd templom harangozója hiába járt a milánói toronyban, mint obsitos huszár; hiába látta hogy huzzák a brassói nagy harangot a fekete templomban, azért még sem tudott olyan szépen harangozni, mint Németi bácsi.

Csak az egyiket alig kondította meg s már a hívők kegyes csoportja indult a templomba még hétköznapi is. Hát vasárnap vagy innep napokon? Mikor mind a kettővel külön-külön harangozott azután meg összehuzta! Még a szőlő pásztor is levette a kalapját az Örhegy oldalán az oda hallszó harangszóra és úgy imádkozott. Mi pedig a kollegium udvarán osztályonként sorakoztunk. Egy pillanatra tele volt a kuria templomba vágyó ifjúsággal. Az apparitor ott állott a sorok előtt; osztályfőnökeink mellettünk ünnepi ruhában, komoly tiszteletes arczzal. A kapu előtt a tanárkar szemlélte az élet vidor tanulókat, figyelve a harangok hívogató hangjaira. Egy némelyike még énekes könyvet is tartogatott kezében.

A vén harangozó gyönyörűséggel nézte a toronyból, mint gyűlnek a hívek; úgy örvendett, ha az utcákat megnépesülni látta templomba

közbe-közbe az ő tanításait írják le, ez azt jelenti, hogy négyen irták le ezeket.

Evangélium azt jelenti magyarul «örvendetes hír.» Ez az örvendetes hír pedig az, hogy az Isten elküldötte a *názáretbeli Jézust*, azt a tökéletes prófétát, hogy minket *Isten fiaivá* tegyen tehát vele megbékítsen és idvességre jutnunk segítsen. Így voltaképen egy evangélium van - vagy is lehetséges De úgy-e bár, ha valamely eseményt egy embernél több lát, azt mindenik más-más képen adja elő. Az egyik egy, a másik más részt emel jobban ki; úgy hogy voltaképen - bár az esemény nevezetesebb része ugyanaz - a részletek mindenütt változnak. Sőt a tudós emberek is így tesznek. Ugyanazon tudományt, a hány tanár van, nem mindenek különböző módon adja elő? holott a tudomány lényege ugyanaz.

Igy van a Jézus életével is. Azok, a kik őtet látták más és másképen beszéltek el az ő történeteit és cselekedeteit - azok, a kik ezeket az elbeszéléseket hallották ismét annyiféleképen adták tovább a hányan voltak. Így nem csuda, ha több evangélium keletkezett. És így nem is csak négy evangélium volt és van, hanem több is - de az *új testamentumba*, a biblia második részébe, csak ez a négy vétetődött be, azért, mert a sok leírás között ezek voltak a jobbak.

(Folytatása következik.)

Történelmi apróságok.

Milyen volt az egyház állapota a reformáció előtt? E kérdésről egy benedekrendi szerzetes ezeket írja: «Eltávozott az igazság a fejedelmektől, a tanács a vénektől, a hűség a néptől, a tisz-

menőkkel a harangszóra. És a mikor lejött a toronyból, mintha el se lett volna fáradva, egyenesen ment fel a karba az orgonához. Pedig lett volna, a kire rábizza legalább az orgona nyomást. De jobban esik lelkének ha ő végez mindent, mi a harangozó kötelességgel jár. Nem mintha a fia, vagy még unokája is, nem tudna már mindent úgy elvégezni, hanem mert, a mint szokta mondani: ha a fizetést neki adják ő akar érette szolgálni.

Pedig, a mint észrevették, az öreg azért nem engedte az orgona nyomását másra, mert a kántor orgona játékát és fogásait igyekezett ellesni és megtanulni, a melyekkel Virágvasárnapon szent lelkesedésre vagy Nagypénteken mély bánatra és zokogásra indítja a hívek gyülekezetét. Ő is úgy akarna harangjaival. Még meg is kérdezte többször a kántort kijövetelkor: «Miért van egyszer a kottás könyvén ez írva «G dur» máskor pedig «C moll»? Mire a kántor mosolyogva mindig csak azt felelte: «nem ért ahoz maga vén öreg semmit!

Lassanként azonban rá jött a vén harangozó, hogy az a «moll» szomorú bus hangok összevegyülése. S ez az enyediék kedélyéhez inkább illik, különösen negyvennyolcz óta. Feltette ma-

telet a fiaktól, a szeretet a szolgálktól, a vallásosság a papoktól, a buzgóság a barátoktól, a tisztesség az apáczáktól, a fenyték az ifjaktól, a tudomány a papnövendékektől, a szorgalom a tanítóktól, a félelem a tanulóktól, az ártatlanság a biráktól, a hűség a katonáktól, az egyesség a városiáktól, a barátság a köznéptől, a jóság a mesteremberektől, az igaz beszéd a kereskedőktől, az adakozás a gazdagoktól, a szüzesség a leányoktól, a kesergés az özvegyektől, a tisztaság és bizodalom a házatoktól. A Krisztust mindnyájan úgy tekintik, mintha nem is volna.» Bizony a keresztyén egyház ebben az időben ahhoz a beteg testhez hasonlított, melyről Ezsaiás próféta így szól: «Ime minden fejet elfogott a betegség és minden szívet az erőtlenség, talpától fogva tetéjéig nincsen a testben épség, hanem mindenestől seb, dagadás, kelevény, melyeket nem gyógyítottak, nem kötöztek, olajjal sem lágyítottak» (I. 1, 5, 6.) Aztán mondja még valaki, hogy nem volt szükség a reformációra!

Hogyan akarták a pápisták a reformáció terjedését megakadályozni? Midőn III. Gyula pápa 1553. október havában néhány püspökétől tanácsot kért arra nézve, hogy mi módon lehetne a reformáció terjedését meggátolni, ezek a következő tanácsot adták neki: «A legjobb tanács, melyet mi szentségednek adhatunk az, hogy méltóztassék a legnagyobb körültekintéssel és ha kell, kényszerrel is, birodalma minden városában, a mennyire lehetséges, a *bibliának anyanyelven való olvasását megakadályozni.* És az emberek elégedjenek meg azzal, a mit a misén hallanak; ezenkívül egy embernek se legyen szabad többet olvasni, mert addig, míg az emberek ezzel a kevéssel megelégedtek, minden óhajtásunk szerint tör-

gában, hogy ezután ő is «mollba» huzza harangjait. Ugy örült a jó öreg, hogy egy fokkal előbbre viheti művészetét, a harangozást.

Alig várta, a vasárnapi versenyé idejét. A szokottnál fél órával hamarabb ment, nem is ő, hanem az unokája Pista, mert az gyorsabban jár, a tiszteletes urhoz megkérdezi: lehet-e már harangozni? Az öreg mintha megfiatalodott volna gyorsan haladt fel a toronyba, unokáját ott várta fogva a harang kötelét. Bezzeg nem ült le mint máskor a legfelső lépcsőn, pedig inai most is reszkettek. Pista futva tette meg az utat a paphoz, s onnan lármával szaladt fel a csigalépcsőn, mert hitte, hogy most legalább a kisebbik harangot ő huzza. Ezt a paphoz küldésből biztosra nézte ki.

Alig kondította meg a nagy harangot szomoruan sirt fel néma bus hangja. Az utcákon csoportosulók és járók egyszerre mind a toronyfelé tekintettek. Az öreg alig bírta el örömét látva a harang szavára figyelőket. Hát még, midőn unokája, ki a kisebb harangkötelét kezébe fogta, azt kérdi: «miért szól a harang most olyan szépen?»

A mint bevégezte a nagygyal, úgy érezte magát, mintha sokkal inkább kifáradott volna, mint azelőtt. De azért, csak elvette a kisebbik

tént, de mióta többet akarnak tudni, mind rosszabbul megy dolgunk. Egyszóval az új testamentum az a könyv, a mely mindenek felett nagy nyugtalanságot okozott, sőt minket is majdnem veszedelembé döntött. Mert, őszintén szólva, ha valaki a szentírást vizsgálja és mindazokat, a melyek az anyaszentegyházban divatoznak, azzal összehasonlítja, át fogja látni, hogy a kettő közt nagy különbség van és hogy annak tanítása a miénktől egészen különbözik, sőt némely dolgokban merőben ellenkezik.»

A pápisták és a biblia? Hogy a pápás egyház tiltja a biblia olvasását, melyet Jézus még a ház tetejéről is prédikáltatni rendelt: régi dolog. Már a reformáció idejében följegyezte Melancthon Fülöp, ama híres reformátor, hogy Stuttgartban egy theologiai tanár azt prédikálta, hogy «ha a biblia egészen eltöröltetnék is, azért semmi fogyatkozás nem lenne, mert azt az Aristoteles erkölcsstana teljesen kipótolná.» Napjainkban is azt tanítja a pápás egyház, hogy «a szentírás nem egyetlen forrása a hitnek és nem is lehet, mert nem foglalja magában az Isten ígését. Ezért azon kijelentett igazságokat is hinnünk kell, a melyeket az apostolok csak előszóval tanítottak és az egyházra örökségül hagytak.» De miért rejtí el a pápás egyház a világosságot a véka alá, a melynek a gyertyatartóban kellene állani? Miért bizik inkább hiveinek tudatlanságában, mint tanításainak igazságában? Persze, attól fél, hogy ha hivei átolvasván a bibliát, meglátják, hogy mindaz, a mit tanít, a bibliában nincsen meg, sőt azzal teljesen ellenkezik: betelik rajta Teofilaktusnak az a mondása: «Az Isten beszéde gyertya, a melynek világánál a lopó megláttatik» s «az ekklézsia nem léssen övék»; hivei elhagyják, nem léssen kinek

kötelét is Pista kezéből. Unokája elkedvetlenedett. Szomorú arczal huzta meg magát a harangállvány egyik lába mellett, onnan nézegetett öreg nagyapjára, kinek homlokát verejték cseppek lepték el, mit a vén harangozó észre sem akart venni.

Elkezdte a kettővel is. Zokogott fel-fel jajdult a két harang, a mint összehúzta. Az öreg szeme csodáson ragyogott, arcza kipirosodott, lángszinben égett. Pista pedig szégyenkezve indult le a harangoktól, hogy legalább a karba érjen, mire társai bejönnek a templomba; a mikor csak nagyapja vissza szólítja és átereszti az egyik harangkötelet halkán mondva mintha nem látnám mind a kettőt.

A fiu mohó vágygyal csimpaszkodott az átnyujtott kötéltre és huzta, nem ügyelve semmire, midőn az öreg a másikat is átnyujtja, ezt mondva: így, így huzzátok, fiam, ezeket a harangokat, mert így olyan szépen szólnak mintha a város régi szomorú sorsát siratnák!»

Vajha már megsiratták volna!?

Ferencz Samu.

szolgáltassanak misét, melyről szájról-szájra jár az a szálló ige: «Kis mise, nagy mise, bizony nem ér semmit se.»

Szenteke a pápák? A pápisták a pápát »Szentséges Atyá»-nak szólítják. Vajjon megérdemlik-e ők ezt a titulust? Hadd világosítsa meg ezt a kérdést néhány példa. XXIII. János pápa istentagadó volt. Midőn a konstánczi zsinatra ment és a tiroli hegyeken szekere feldőlt s ő atyasága a földre pottyant, ilyen buzgón sóhajtozott: «Ime itt fekszem az ördög nevében, miért nem maradtam inkább Bolognában!» VIII. Incze pápának 16. törvénytelen gyermek volt, igazat adva Campegius biborosnak, ki azt tanította, hogy sokkal szenteb-
bül él az a pap, a ki ágyast tart, mint a kinek hites felesége van. VI. Sándor pápát fajtalan életéért az embeiség söpredékének tartották s élete azon méreg által oltatott ki, a melyet biborosai számára készítettek. Szentség és pápa: oh be távol vagytok egymástól. Bizony-bizony úgy látszik, hogy a bujaság, paráznaság, gyilkosság s egyéb gonoszságok Ró-

mában nem vétkék! Nem így tanított Péter apostol, nem így élt a Jézus Krisztus. Valóban találóan írja Bernárd a pápáról: «A te udvarod a jókat béveszi, de olyanokat nem csinál; a rosszak ott boldogulnak, a jók elfogyatkoznak.»

Hogyan gunyolták ki a német katonák VII. Kelemen római pápát? Midőn V. Károly német császár hadai, a XVI. század első felében, Róma városát hosszas küzdelem után elfoglalták, VII. Kelemen pápát az Angyalvárban fogságra vetették. Azalatt, míg a pápa fogságban volt, egyik nap a német katonák összegyűltek Róma utcáin. Előre megállapított terv szerint egy Grünwald nevű katonatársukat pápai ruhába öltöztették, fejére hármas koronát tettek s egy drága szerszámokkal felékesített lóra ültetvén, a szintén biborosi ruhába öltözött katonatársai kíséretében bejárta Róma utcáit, a báméskodó népnek áldást osztogatott s minden cselekedetében a pápát utánította a sokaság hahotája közt. Midőn az Angyalvárba érkeztek, az álpápa kezébe egy nagy poharat adtak, melyből ez VII. Kelemen pápa egészségéért s biztos fogságáért jót ivott és társaival is örömpoharat üritett. Azután az álbiborosokat megeskette, hogy ők a császár, mint egyedüli uralom iránt, hűséggel és engedelmisséggel fognak viselkedni és a világi felsőbbtséget, a mint a szentírás is tanítja, elismerik. Ekkor ünnepélyesen ki-

jelentette, hogy pápai hatalmát és méltóságát végrendeletében Lúther Mártonnak akatja hagyni, hogy ő az anyaszentegyházat ismét jobb karba állítsa. Végezetre fennszóval felhívta a sokaságot, hogy a ki vele egyetért és szándékát helyesli, tartsa fel a kezét erre az egész katonaság kezét feltartván, lelkesedéssel így kiáltott fel: «Luther pápa sokáig éljen!» Mindez VII. Kelemen pápa szeme láttára történt. Ilyen kevés tekintélye volt akkor a római pápának, a ki hiveinek ámitására a Krisztus helytartójának s az Isten helyettesének tartotta magát.

Adár.

Mazai krónika.

Bánffy Dezső. Mindjárt három éve, hogy br. Bánffy Dezső nem miniszterelnöke Magyarországnak, sőt a politikai élettől is visszavonult, mégis a nevét szüntelen emlegetik. Legújabbán egy bécsi német újság azt a hírt böcsátotta világgá, hogy Bánffy Dezső miniszterelnök korában felakarta függeszteni az alkotmányt és katonai hatalommal akart kormányozni. Tette volna pedig ezt azért, hogy a képviselőház tanácskozásait akadályozó ellenzéket megzabolázza. A magyar újságok s különösen az Ugron párt lapja, mohó étvágygyal kapott a híren, s hogy Bánffyt minél hamarabb lebunkózhassa, azt indítványozta,

Arpád birtokába vesszi a magyar földet.

hogy hívják össze a képviselőházat és a miniszterek, kik között a Bánffy idejéből valók is vannak: tisztázzák ezt a dolgot. De, mivel a bécsi német újság semmi bizonyítékot nem tud föllhozni, mi a súlyos vádat igazolná: a ház összehívása elmarad. Összel azonban, szóba kerül az ügy a képviselőházban. Lehet, hogy csak szóba kerül, mert a legmagyarabb miniszterelnökről alig lehet feltételezni, hogy hazaáruláson törte volna a fejét. Egyéb iránt jellemző, hogy mikor Bánffy ellen ez a súlyos vád felmerült: az ó budai polgárok akkor ajánlják föl neki a képviselőséget. Betelik Bánffyn is a német közmondás: nem rossz gyümölcs, melyen a darázsok rágódnak.

A 48-as honvédek. Ritkul, egyre ritkul azoknak a dicső harcosoknak vitéz gárdája, a kik a magyar szabadságharcban életüket, vagyonukat, jövőjüket tették kockára a hazáért! Hogyne! hisz azóta 53 esztendő telt el. Az akkori, tüzesvérű ifjak, kik még életben vannak, mint szép

ezüsthaju aggastyánok állanak előttünk. Számuk ez idő szerint, meghaladja a 9500-at. Egy szép kis sereg! Részükre és özvegyeik részére, a törvényhozás nyolczszázezer korona évi segélyt szavazott volt meg. Ez a segély elégtelennek bizonyult. Széll Kálmán miniszterelnök most egy rendeletet bocsátott ki, mely lehetővé teszi, hogy a nyugdíjból senki ki ne zárassék, a ki igazolni tudja, hogy ő 48-as honvéd volt. Az igazolásra szolgálják a *kinevezési okmány útlevél, szabadság levél, törzskönyvi lap, a honvéd egyletek szabályszerű igazolványa*. Honvéd özvegyek közül segélyben részesülnek, kik igazolják, hogy 1849. év végéig mentek férjhez; s férjüket, haláláig el nem hagyták. A köztívész nyugdíja: 72 kor. a tizedesé: 96 kor., őrmesteré: 114 kor., hadnagyé: 504 kor., főhadnagyé: 552 kor., tábornoké 4000 kor. Az elhunyt nyugdíjas temetési segélyt is kap, ha hozzátartozója eziránt, három hónapon belül igényt támaszt. Azon öreg honvédjeink tehát, kik az előző összeírásból kimaradtak volna, most tegyenek lépéseket, mert a honvéd nyugdíjt megfogják kapni. Öreg napjaikra bizonyára jól fog a csekélyke segély is!

Barcsay emlék. Erdély egykori református fejedelme, mint a kutatások megállapították, Kolozsmegye tekei járásának, Kozmatelke község határán gyilkoltatott meg, midőn Kemény János őt Görgény várából Kővárra szállította fogságra. Uralkodása különben alig pár évig tartott (1658 - 1661.) és nevezetes arról, hogy Erdély czimere a szász-sebesi országgyűlésen alatta állapított meg. *Dóssa* Endre kolozsmegye alispánja országos mozgalmat indított, hogy Barcsay elestének helye egy szép emlékekkel jelöltessék meg.

Rimler úr Budapesten. Ugron Gábor előbb szövetséges társa, most halálos ellenfele, Rimler úr, kivel együtt akarták az osztrák magyar-francia-orosz szövetséget megkötni és francia pénzen az országot átgyurni, most Budapesten időzik. Jövetelének célja az, hogy az ügyről írott könyvét és Ugron összes leveleit magyarul kiadja, s azután Ugront kihívja párbajra.

Világkrónika.

A tüdővész ellen. Az emberiségnek egyik legnagyobb ellensége, mely a háborúk gyilkos golyójánál is jobban szedi áldozatját: a tüdővész. Közönségesen száraz betegségnek nevezik, mert a tüdővész, szemlátomást, elszárad lábáról. *Londonban* az európai orvosok nagy gyűlést tartottak és azon tanakodtak, hogy micsoda úton-módon lehetne gyógyítani. A gyűlést Cambridge herceg nyitotta meg és bejelentette, hogy Edward király is táviratban üdvözlí a tanácskozókat. *Koch* Róbert, berlini orvos-tanár felolvasást tartott a tüdővészről és abban a következő megszívlelésre való dolgokat mondotta. A baj csirája a tüdőben székel és a betegséget apró kis állatkák, úgynevezett bacillusok okozzák. A betegség igen ragadós. És elragad tisztán abból is, ha a tüdővé-

szes emberhez közel állunk és az velünk szembe beszél, vagy reánk lehel. Leginkább terjeszti azonban a köpet, melyben ezer számra hemzseg a bacillus és még akkor sem pusztul el, ha a köpet megszáradt. A védekezés tehát első sorban abban áll, hogy a tüdővész ember köpetje megsemmisíttessék. *Átöröklés* útján is terjed a tüdővész, de már nem áll, az a feltevés, mondja a berlini tanár, hogy pl. az állatok tejéből kapna az ember tüdővést Gyökeresen csak úgy lehetne ezt a rettentő bajt gyógyítani, ha az ilyen betegek részére külön kórház állíttatnék fel. Német és Angolországban, mióta ilyen kórházak vannak: nagyon csökkent a betegség. Nálunk sem ártana ilyeneket létesíteni, de úgy hogy a szegény ember teljesen ingyen gyógykezeltesse.

Orossország egyik tartományában az elmúlt héten nagy jégvihar pusztított. Ebben még különöset sem találnánk, mert hazánkat is a jó Isten több helyen látogatta meg jéggel; de különös az, hogy egyes jég darabok *három fontos* nagyságúak voltak.

Rudolf trónörökös emléke. Olvasóink még emlékeznek arra a borzasztó eseményre, mely ezelőtt tizenegy évvel Májerlingben történt, s mely Rudolf trónörökös halálával végződött. Eddig úgy tudta a világ, hogy a trónörökös halálának helyét semmi emlék nem őrzi, mivel azon helyre senkit sem bocsátottak. Most egy berlini újság azt írja, hogy Rudolf halálának helyén egy szép emlékmű áll, melyet még boldogult édes anyja, Erzsébet királyné emeltetett volt. Az említett újság azt is írja, hogy nem messze ettől Vecsera bárónőnek is van emlék állítva. A májerlingi kastélyt lerontották, s a helyén most az erdészek részére egy menedék ház áll.

Amerikában a nagy hőség még mindig tart. Naponkint 80—100 ember hal meg napszúrásban. A vízhiány miatt pedig erősen pusztulnak az állatok is.

A kínai herceg Németországban. A kínai császári udvarnak ünnepélyesen bocsánatot kell kérni Németországtól, a miért a lázadók a kínai német nagy követet meggyilkolták. Csung herceg a császár öcsese most útban van Németország felé. Még eddig nem történt eset, hogy a császári család valamelyik tagja külföldön járt volna, pláne ilyen küldetésben.

A búr háború. Angol forrás szerint, a búroknak a háború kitörésekor 50—60 ezer emberük volt. Ebből megsebesült, elesett, fogságba jutott majdnem 40 ezer. Jelenleg tehát még 20 ezer búr katona állana harcban. Ezzel szemben az angol haderő így áll:

Délafrikai csapataiknak összes száma volt 347.671 ember, ezekből meghalt 17.321, megsebesült 17.209, hazaszállítottak 76.582 embert, összesen harcoképtelen lett 111.112 ember. Harcban tehát 236.559 angol katona.

Krónikás.

Mai képünkhöz.

Lapunk mai számának képe, folytatását képezi azon képsorozatnak, melynek közlését a 28. számban megkezdettük. Ott az alpári csatát mutattuk be. Itt az a jelenet van ábrázolva, midőn Árpád birtokába veszi a magyar földet. A birtokba vétel, mint a magyarok ős történelme tanítja, akként ment, hogy a meghódolt népek, az általuk birt területből, egy kosárban földet és egy kanecóban vizet vittek. Sőt a mint látszik, egyik küldött, még egy nyaláb fűvet is vitt. Ez azt jelentette, hogy ők immár egészen lemondottak birodalmukról. Az Árpád által birtokba vett magyar földről éneкли Vörösmarty Mihály hazánk nagy költője:

*Ez a föld, melyen annyiszor
Ápád vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezred év csatolt.*

*A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell!*

Szeressétek azért a magyar földet az ősöknek és a költőnek lángoló szeretetével!

Égyházi élet.

Pap választás. *Fuhász* Sándor, hajdu-szoboszlói vallás tanárt, a kit olvasóink szép verseiből és kedves elbeszéléseiből ismerhetnek, közelebbről Szentleányfalvára (Aradm) választották meg papnak. Szerencsét és boldogságot kívánunk az új állomáson.

Nagy alapítvány. Sopronban Eckel Ágoston magánzó, 200 ezer koronát érő vagyonát az evang. egyháznak hagyta, hogy abból betegek házat építsenek. Szép és nemes alapítvány!

Tömeges áttérés. Szlavóniában Nyékcize községben 80 katolikus magyar család tért át a református vallásra, mert Strossmayer püspök nem engedte meg, hogy az iskolában a magyar nyelvet tanítsák. Mégis, csak a református vallás a magyar vallás!

Mennyi vagyona van a pápista püspököknek? A mi püspökeink szegénysége csak akkor tűnik ki, ha tudjuk hogy mennyi vagyona van a pápista püspököknek Magyarországon. *Szabó* Sándor jogtanár, mint a M. Sz. írja, kimutatta a püspökségek vagyonát. E szerint: a püspökségek vagyona, *tökeben és követelésekben:* 22,895.908 K. 46 fillér; *földbirtokban:* 742.842 kataszteri hold. Ezen összegekben az erdélyi *róm. kath.* püspökség és a gör. kath. érsekség vagyona nem foglaltatik.

Miről ismered meg a jó kálvinista embert, s honnan tudod, hogy az nem pápista? Erre a kérdésre egyik debreczeni újság a következő találó feleletet adja: Onnan és arról, hogy a kál-

vinista magyar embernek jellemző tulajdona az, hogy az utcán mindenkit köszönteni szokott, még pedig nyiltan és kalap emeléssel és szokásos mondókával. Így, reggel. «jó reggelt!» Reggeltől délutánig: «jó napot!» Estve felé: «jó estét!» s távozó félben: «jócsakát (jó éjszakát)!» Mikor valaki olyankor talál máshoz menni, mikor a család eszik: köszönés után rögtön azt mondja: «Isten áldja meg az ételt, meg az emberét is!» Mindezek csak a kálvinista embereknél otthonosak, de nemcsak Debreczen vidékén, hanem Erdélyben is.

Yegyes hírek.

[Szilágyi Desső halála.] Lapunk zártakor vesszük a lesújtó hirt, hogy hazánk egyik nagy fia Szilágyi Dezső, volt igazságügyminiszter július hó 31-én meghalt. A kiváló nagy férfi életéről lapunk jövő számában részletesen fogunk megemlékezni.

Ferencs Ferdinánd főherczeg leánya. A leendő magyarkirályfeleségét Hohenberg Zsófia herczegnőt, egy leány gyermekkel ajándékozta meg a jó Isten

A honvédelmi miniszter jubileuma. Br. Fejérvári Géza honvédelmi miniszter tiszteletére augusztus 15-én nagy ünnepélyt rendeznek. Ekkor lesz ugyanis 50 éve annak, hogy Fejérvári a katonai szolgálatba lépett. Az ünnepélyen, a király személyében József főherczeg, a honvédség főparancsnoka lesz jelen és beszédet intéz Fejérvárihoz. Sok szép idő katonai szolgálatban 50 esztendő, mikor a szegény magyar legénynek 3 esztendő is alig telik el!

As idei károk. Az idei nyárt nem lehet a legjobb nyarak közé számítani. Országszerte sok eső, jég és árvíz volt. Háromszéken az Olt okozott nagy károkat Erdővidéken, Nagy-Bacson környékén a hegyi patakok borították el a réteket és mezőket. Legutóbb Udvarhelymegyében voltak óriási felhőszakadások. Itt *Farczád* községe szenvedte a legnagyobb csapást. Mult hó 20-án délután, pár óra alatt, oly óriási felhőszakadás volt, hogy az árvíz majdnem elborította az egész falut. Még a fenvaló helyeken is megteltek a pinczék, házak, kútak. A máskor száraz hegyi patak magával ragadott egy házat minden benne lévővel és két nagy istállót; a határról elvitt több, mint 40—50 drb. sertést. A zápor alig szűnt meg, tojás nagyságu jegek kezdettek hullani, s egy pillanat alatt, vége lett az aratásnak. A kár felette igen nagy. Siralmas esztendőnek néz elébe *Farczád* községe!

Szászeser frtos sikkasztás. Bécsben az osztrákmagyar banknál, egy *Brik* nevű tisztviselő egy őrnagytól átvett százezer forintot. Hamis letét jegyet adott ki és a pénzzel megugrott.

A debreczeni csata évfordulója. 1849. aug. hó 2-ika volt az a nap, midőn a tulnyomó, nagy muszka sereg Debreczen mellett szétverte Nagy Sándor tábornok kicsiny, de vitéz csapatát, s aztán földulta a várost. E szomorú nap emlé-

két Debreczen város közönsége szép ünneppel ülte meg.

A cigányokról. József főherczeg egy könyvet irt a cigányokról, melyben elmondja azoknak származását, foglalkozását, életmódját. Ebből a könyvből megtudjuk, hogy a cigányok őshazája India volt. Hazánkban 1393-ban találkozunk először a cigányokkal. A cigányok mindig vándor életet éltek. Mária Terézia is leakarta telepíteni, de nem sikerült. A cigányokat hitelesen 1893-ban számlálták meg és akkor e hazában: 274.940 cigányt találtak. Ebből 38% magyar, 30% tiszta cigány; 24% oláh, a többi másféle anyanyelvű. Vallásra nézve, a legtöbb (39%) pópista; református 11% van. Földje csak mintegy 10 ezer cigánynak van. Foglalkozásra nézve: 17 ezer kovács; 15 ezer téglavető; muzsikus: 17 ezer, a többi különféle mesterséget üz. Vallásos érzelme kevés van a cigány fajnak, inkább az ördögben, boszorkányokban hisznek. Innen van a sok kártyavető. Igazán szép és nagy munka volt József főherczegtől, mert csak ezután tudunk valamit a cigányokról.

Názárénus katonák. Közelebről három názárénus katonát vittek az aradi várba, mert esztelen vallásos felfogásból nem nyultak a fegyverhez. Igen ám, csak hogy a törvény meg kimondja, hogy senkit vallása törvénye meg nem akadályozhat állampolgári kötelessége teljesítésében. A hadiszolgálat pedig a legfőbb állampolgári kötelesség. Háborús időben halál volna a büntetésük, így azonban addig tartják őket elzárva e kötelességszegésért, amíg csak meg nem puhulnak. Burián Pált előbb hathavi várfogságra ítélték, de mert azután is hű maradt az elhatározásához, most ujólag két évi börtönre ítélte a hadbíró. Czana Sándornak csak a póttartalékos két hónapot kellett volna leszolgálnia, de mert nem nyult a fegyverhez, előbb hat hónapra, s most két évre ítélték el őt. A legszomorúbb azonban a Mirsics Obród esete. Ő is csak póttartalékos volt a két hónapot rendben le is szolgált. Aztán amikor hazament a falujába szántóvető embernek, őt is meghódították a názárénus apostolok. Az új hitben vonult be a gyakorlatra, de itt mi hasznát sem lehetett venni, nem nyult a fegyverhez. Most hat hónapra ítélték el — egyelőre. Ebből ítélje meg mindenki, hogy mi lenne a magyar katonából, ha a názárénus, meg a baptista hitvallás elterjedne?

Kegyetlen anya. Özvegy Méhes Gáborné ellen az a panasz merült fel, hogy tulajdon, édes gyermekét öt évig egy jég veremben fogva tartotta. A szerencsétlen fiút egy véletlen eset tűzvész szabadította ki börtönéből. Az eset Lipovicsán nagy felháborodást idézett elő. A pécsi törvényszék megindította a kegyetlen anya ellen a vizsgálatot.

Ki ül a legdrágább széken? Az egész föld kerekiségén a legdrágább széke a római pápának van. Az egész szék vert ezüstből készült és igen szép. Értéke 432 ezer korona. Ezt a drága széket egy amerikai bankár ajándékozta a

római pápának. Így tehát a pápa ül a legdrágább széken.

Meddig él az ember? A számtudósok ezt is kiszámították minden egyes emberre nézve. Alapul 80 esztendőt vettek fel. A 80-ból le kell vonni életünk jelenlegi év számát, s a mi fennmarad, annak kétharmad részét éljük még. Így, a ki jelenleg 20 éves, az még 40 évig élhet. A ki 50 éves, az még 20 évig élhet. Ez azonban csak emberi számitás. Minden ember addig él, meddig a jó Isten engedi.

A köpecsi 48-as emlék. Köpecz község az ott 1848-ban kegyetlenül legyilkolt, védtelen vortanuk emlékére igen szép és diszes emlékoszlopot állított. Az oszlopot Prázsmáry István készítette el és e hó 14-én nagy ünnepséggel leplezték le. Az oszlop felirata következő:

«1848. decvember 9-én az osztrák hadcsapattal egyesült oláh felkelők által kegyetlenül legyilkolt 56 ártatlan emlékére állította Köpecz község hálás népe.»

Ne féljete azoktól, kik a testet ölik meg, a lelket meg nem ölhetik.

*Sírotokon virág fakadt nekünk,
Nyugodjatok békén: él nemzetünk!*

A déli harangszó története. A lapokkt bejárta, s mi is közöltük volt, hogy a déli harangozást III. Calixtus pápa rendelte el 1456-ban. Lapunk egyik kiváló munkasársa, a ki gyakran forgatja a történelem lapjait, azt írja, hogy már azelőtt jóval meg volt a déli harangozás. És ezt Tamás esztergomi érsek állította fel még 1309-ben, Szűz Mária tiszteletére, hogy mikor a déli harangszót meghallják; mondjon mindenki nyg «Üdvözlegy»-et.

Hármas gyilkossági kísérlet Szász-Lónán. Szász-Lóna község, különben csendes és békés természetű lakosságát július 28-án este 9–10 óra között rémes gyilkossági hir zavarta föl. Ekkor ugyanis a fogadó előtt valami román legények állottak és hol zörgették az ajtót, hol kiabáltak be a fogadósnak, hogy eressze be. Éppen ekkor ment haza Varga György földmives gazda és oda szólt a legényeknek, hogy menjenek haza, mert ideje már lefeküdni. A legények között volt egy Magyar-Gorboról ide vetődött, Biris János nevű férfi is. Ez zokon vette a jó szót és Vargának ugorva a gyomrát felmetszette. Azután, kését eldobva a szomszéd telekről egy karót ragadott és Jakab János fiatal legényt ütötte föbe. Végül pedig egy társát fejszével vágta meg. A Varga György és a Jakab János állapota életveszélyes. A gyilkost elfogták és most a kolozsvári ügyészség fogházában van.

Szerkesztői üzenetek.

Kérdezőnek tudtul adjuk, hogy lapunk felelős szerkesztője Abbaziában tartózkodik. Címe: N. K. Lovrana, Villa Atlanta Bei Abbazia. Igen szívesen vennők, ha vagy egy szép verssel meglepne!

Bírófy. Ha verseit más lapoknak is beküldi, kénytelenek vagyunk a közlésről lemondani.

Nyomatott Gámán János Örököse könyvnyomdájában, Kolozsvárt.